

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.изк. Румен Гавраилов Потеров, ЮЗУ «Н. Рилски» - Благоевград,
професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство в конкурс за
заемане на академичната длъжност «Професор» - област на висше образование 1.
Педагогика, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...,
Специалност Методика на обучението по задължително пиано, обявен от АМТИИ,
Пловдив в ДВ бр. 52 от 05.07.2022
с кандидат доц. д-р Красимира Георгиева Филева-Русева

Представените материали удовлетворяват напълно изискванията за заемане на академичната длъжност „Професор”, съгласно разпоредбите и правилника на АМТИИ, като за участие в обявения конкурс са подадени документи от единствен кандидат – доц. д-р Красимира Георгиева Филева-Русева. Представените доказателства за самооценката на кандидата са в съответствие и надвишават минималните изисквания на ЗРАС, отнасящи се до област 1. Педагогика, според които от минимум 550 точки по отделните показатели са предствани 1365.

За участието си в конкурса за «Професор», кандидатът Кр. Филева представя резултатите от научната си дейност, както и диплома за придобита ОНС «Доктор» съгласно Националните минимални изисквания на ЗРАСРБ /показател «А»/, разпределен в зависимост от различните групи показатели.

По група показатели «В», Кр. Филева представя **хабилитационния си труд-монография** «Концепцията на пианиста изпълнител за музикална творба». Това е едно интегрално изследване, в което се търси пресечната точка между психологията, общата и частна дидактика, в посока разкриване неврофизиологичните и психологични особености на изпълнителския процес от формирането на интерпретаторската концепция в нейният идеален вид през трансформациите, неизменно съпътстващи материализирането ѝ, в това число и факторите, имплицитно вплетени в този процес, влияещи върху него и произтичащи от социално обусловеното съдържание на музиката. Тази теоретична част, обобщаваща в кратък вид научното познание относно залегналият в монографията изследователски проблем е изходното начало, предопределящо неговата практико-приложна посока – обстойно разгърната в посока формирането и развитието на музикално-когнитивните процеси в тясна връзка с емоционалната сфера, като мощен мотивационно-стимулиращ интереса и желанието фактор. Не случайно предложената в изследването разнообразна палитра от методи цели активното включване на обучаваните в педагогическия процес отчитайки особеностите на репрезентативните им системи, макар и това да не е буквално заявено.

Още един път искам да подчертая, че целият монографичен труд представлява сериозно теоретико-практическо изследване, проследяващо, анализиращо, обособяващо значението на въздействащите фактори, открояващо проблемите и задаващо посоките за преодоляването им и цялостното музикално-изпълнителско развитие на обучаваните. Подобно изследване досега в България не публикувано и аз адмиравам усилията на Кр. Филева в опита ѝ да зададе по-различна, иновативна методическа посока обвързана с осъзнаването на феноменолого-херменевтичката характеристика на произведенията и произтичащите от това подбор на средства, методи и подходи.

По група показатели „Г“ е представена сериозна научна дейност, включваща 4 монографични труда, публикуваният дисертационен труд за придобиване на ОНС

„Доктор“ и публикации в различни научни издания – общо 40 на брой, обхващащи периода от 2014 /след придобиването на академичната длъжност Доцент/ до 2020 г. Всички те са публикувани в престижни издания в България, САЩ, Северна Македония, Русия и Индия. Изследваната проблематика е изключително разнообразна и колкото и да е трудно класифицирането ѝ условно биха могли да се очертаят три изследователски линии. **Първата** е свързана с музикалното обучение в училище, като основният акцент е върху различни аспекти, отнасящи се до електронните учебници по музика /по отношение илюстративния материал, нотното оgramотвяване, значението и приложимостта на музикално-компютърните технологии и прочее/. Публикациите, обслужващи тази линия са изградени на базата на критичния анализ – предимства и проблеми, на чиято основа се обосновават логично-аргументиран изводи за тяхното преодоляване. Тук важно място заемат и въпросите, свързани с развитието на музикалния интелект, музикалния материал /като в това отношение специално място е отредено на българският музикален фолклор/ и музикалността и по-конкретно развитието на музикалния слух. **Втората линия** обхваща въпроси, свързани с обучението по музикален инструмент, обхващащи различни аспекти от възникващата изпълнителска проблематика, кореспондиращо с идейно-образното съдържание на произведенията, стилите и естетически особености и прочее, изхождайки от натрупаният през годините личен преподавателски опит в обучението по пиано. **Третата линия** индиректно кореспондира с втората и има отношение към творческо-психологични аспекти на някои български композитори и някои техни произведения.

Четирите монографии могат да се разглеждат като неотменна част от така обособените изследователски линии, разглеждащи по-детайлно и задълбочено определен тип проблематика. Монографията *„Креативност и творчество в електронни учебници по музика“* цели да очертае възможностите за развитието на творческите способности на учениците, като се предлага широк кръг от задачи, обслужващи различни теми от учебния материал. Това, което е видно от тях е стремежът на Кр. Филева да се абстрахира от унифицирането. Поради тази причина са обособени различни нива на трудност, което да е в унисон с музикалния опит, интереси и предпочитания на децата.

Монографията *„Българска народна музика в камерното творчество на Николай Стойков“* бих определил като феноменолого-херменевтическо изследване върху избраните произведения и откритоена функцията на пианото в процеса на разгръщане на музикалния изказ, в контекста на идейно-образното съдържание. Изключително задълбочено изследване обособяващо отношението към българския музикален фолклор на Н. Стойков и използваните композиторски подходи при претворяването му.

В монографията *„Развитието на въображението на учащия изпълнител на музика“*, Кр. Филева разглежда един от важните въпроси в музикалноизпълнителския процес, свързан с въображението като познавателен психически процес и предложените методи за развитието му ясно и отчетливо демонстрират особената сплав между усещанията, възприятията, представите и мисленето. Връзката на въображението и мисленето е особено ярко заявена в изследването, защото общото между тях се изразява в това, че и двете възникват в проблемна ситуация и са дълбоко мотивирани от потребностите на личността. Затова тук се говори за триадата: проблем-мотивация-решение, т.е. в монографията категорично е заявено, че когато се създадат условия за развитието на въображението, възможностите за решения на проблемната ситуация многократно се увеличават. По този начин в изследването, чрез множеството музикални примери и задачи за изпълнение се доказва, че въображението трябва да се разглежда в единство с мисленето, а посоката на развитието е от репродуктивност към продуктивност.

Монографията „Анализ на клавирна интерпретация“, може да се разглежда в тясна връзка с предшестващата монография, защото никой не би открил връзката между процеса на формиране и изкрystalизиране на интерпретаторската концепция и ролята на въображението относно изборът на изпълнителските изразни средства и субективно обогатеното отношение на изпълнителя към авторската идея, в което се корени и множествеността на интерпретациите на едно и също произведение при различните изпълнители. Разбира се, тук действат и други фактори, но те не са предмет на настоящото изследване. В своята монография Кр. Филева много обстойно разглежда този аналитичен процес от формирането на идеалния вид на интерпретаторската концепция, преминаващо през процеса на материализирането ѝ и трансформирането ѝ до крайния резултат и всичко това, подкрепено с голям брой примери..

И четирите монографии представляват сериозен принос в развитието на българското познание в най-общо обособените две посоки – теоретична и теоретико-практическа и демонстрират явния афинитет на Кр. Филева към осмисляне психолого-педагогическите аспекти в музикалното обучение и търсенето на творчески подходи за музикално развитие.

Към показател „Г“ е предложена и студията „Илюстративен материал в електронен учебник по музика за 6 клас на СОУ“, публикувана в Международния журнал за развитие и устойчивост. Чрез множеството примери, Филева цели обвързването на зрителното със слуховото възприятие, за да се осигури възможност чрез техния синтез провокирането по силно изявен интерес и желание за овладяване и осмисляне на новото познание и по-стабилното закрепване в съзнанието на обучаваните.

По група показатели „Д“, Кр. Филева е посочила цитиранията в научните публикации и рецензии, като е обхванала два от трите подпоказателя в минималните национални изисквания. От необходимия минимум от 100 т., тя е представила 205, включващи общо 23 цитирания. Това е внушителна бройка, която е своеобразна публична оценка на научната дейност на Филева на национално и международно ниво. Основната част от тях /18 броя/ са от цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране, а останалата част / 5 броя/ от неререферирани списания с научно рецензиране.

По група показатели „Е“ са представени резултатите от издателската дейност на кандидата, обслужваща непосредствената учебна дейност, а именно публикуваните университетски учебници и пособия, които отговарят на минималните национални изисквания за минимум 100 точки. Представени са 8 публикации, седем от които са като съавтор на учебници по музика от първи до седми клас на издателство „Просвета“ и „Просвета плюс“ за периода от 2016 до 2018 г., придружени със съответните съавторски декларации, уточняващи процентното участие на кандидата. Учебниците са одобени от Министерството на образованието. В най-общ план би могло да се каже, че в тези учебници се наблюдава стремеж към адаптиране на интерактивните методи на обучение към спецификата на музикалното възпитание и обучение, т.е. търсенето на онази допирателна между традиционното и съвременното, които да провокират определени педагогически идеи, гарантиращи успешното овладяване на учебния материал и като цяло на поставените цели. Разсъжденията ми в тази посока са продиктувани от обстоятелството, че авторски колектив стои зад съответните учебници и няма как да изтъкна конкретния принос на Кр. Филева.

Учебникът „Хармония за начинаещи“, публикуван от университетското издателство през 2016 г. е съвместно разработен с проф. П. Минчева. Учебникът включва три дяла, като първият кореспондира с елементарната теория на музика. Неговото присъствие е задължително с оглед наименованието на учебника, защото не

можеш да подхождащ към хармонизиране, ако не си наясно с теорията. Вторият дял е същественият и отчитам като положително, че при съставянето на елементарни съпроводи е включен и акордеонът, като музикален инструмент, който все още битува в музикално-педагогическата практика. Като цяло учебникът може да се възприеме като ръководство за обучение и самообучение, поради множеството практически задачи за овладяване на новият материал. Включената историческа справка дава възможност да се проследи развитието на учението за хармонията през вековете по отношение на фонизма и функционалността на акордите, разбира се в обобщен вид, предадено на разбираем език и подкрепен с достатъчно на брой нотни примери.

Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата нямам. Единственото, което мога е да адмиравам многопосочната изследователска дейност на Кр. Филева в двете ѝ основни сфери: - обучението по пиано и музикалното обучение в общообразователното училище. Всяка една от тези сфери, в дейността на Филева е достойно представена и което е най-важното – те са интегративно допълващи се. Подобен подход досега не съм забелязал в българската педагогическа литература, което считам за особен принос. Всички публикации отразяват вижданията на кандидата по различни проблеми на образованието и изводите са логично аргументирани, в посока развитие на музикалността на учениците в училище и музикалноизпълнителските умения на обучаваните по пиано и което е много важно – основават се на творческия компонент в обучението.

Заклучение.

Изхождайки от обема на представената дейност и изводите ми по всеки един от показателите по отношение на приносната му дейност давам своята **убедително-положителна оценка** на кандидата за академичната длъжност «Професор» доц. д-р Красимира Георгиева Филева-Русева /професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по.../Методика на обучението по задължително пиано/ и предлагам на членовете на уважаемото научно жури да предложат на уважаемия Академичен съвет на АМТИИ «Проф. Асен Диамандиев» да избере **доц. д-р Красимира Георгиева Филева-Русева за академичната длъжност „Професор“**, според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

Дата:
10.10.2022 г.

Подпис:
проф. д.изк. Румен Потеров